

országgyűlési képviselő

Írásbeli választ igénylő kérdés

Kövér László,
az Országgyűlés elnöke részére

Helyben

Tisztelt Elnök Úr!

Az Alaptörvény 7. cikk (1)-(2) bekezdése, valamint az Országgyűlésről szóló 2012. évi XXXVI. törvény 42. § (8) bekezdése alapján írásbeli választ igénylő kérdést kívánok benyújtani

Dr. Kozma Ákosnak, az alapvető jogok biztosának

“Indít-e átfogó vizsgálatot a Mátrai Erőműnél tapasztalt egészségügyi és környezeti károkozás miatt?”

címmel.

Tisztelt Biztos Úr!

Két héttel ezelőtt a Mátrai Erőmű dolgozói hirtelen jelentkező, orrfacsaró büzt tapasztaltak, ami fejfájást, hányingert, hasmenést, légszomjat, szem-és torokirritációt, véres székletet okozta. Lakossági bejelentés alapján a Heves Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság kivonult a helyszínre és mobil labrjaival méréseket végzett. Az első hivatalos kommunikáció november 13-án történt, amikor a katasztrófavédelem az alábbi közleményt adta ki:

„Kedden lakossági bejelentés érkezett arról, hogy a Mátrai Erőmű Zrt. visontai telephelyén veszélyes anyag került a környezetbe. A Heves Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság katasztrófavédelmi mobil laborja haladéktalanul a helyszínre ment és ott méréseket végzett. A műszeres mérések azt mutatták ki, hogy egy, a telephely területén lévő technológiai víztározóban kén- és foszfortartalmú gáz fejlődött, nagy valószínűség szerint a tározóban felgyűlt

szerves anyagok bomlása miatt. A felszabaduló gáz erőteljes szagú, de a lakosságra nézve nem jelent veszélyt.”

A panaszok azonban nem szűntek meg, és november 15-ére tovább romlott a helyzet. Ekkor a katasztrófavédelem újabb közleményt adott ki, miszerint „[a] katasztrófavédelem két mobil laborral folyamatosan jelen van a Mátrai Erőmű visontai telephelyén és annak környezetében. Az üzem területén lévő technológiai víz-tározóban szerdán kén- és foszfortartalmú gázok keletkezését észlelték, amelyek erőteljes szagot árasztanak. Az erőmű a helyzet kezelése érdekében megkezdte a technológiai víz leeresztését és hígítását, emiatt azonban a szag felerősödött. A bűz csökkentése érdekében az üzem leállította a vízleeresztést. A katasztrófavédelmi mobil laborok folyamatosan méréseket végeznek, amennyiben az egészségre ártalmas mennyiségű veszélyes anyagot mérnek, haladéktalanul intézkednek és a katasztrófavédelem tájékoztatja a lakosságot a szükséges teendőkről.”

November 19-én belső anyagok szivárogtak ki egy internetes portálhoz: az Átlátszó oknyomozó hírportál birtokába került anyagok¹ szerint „a Mátrai Erőmű Zrt. saját gázelemző berendezései kénhidrogén és nitrogén-monoxid egészségügyi határértéket meghaladó koncentrációját mutatták ki, november 12-én pedig a Heves Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság katasztrófavédelmi mobil laborja új szennyező anyagként azonosította a foszforhidrogént (foszfint).” Mindhárom gáz nagyon mérgezőnek számít és a környezetre is veszélyes. Az Átlátszó birtokába került belső közlemény szerint „a szennyezés forrása az Özse-völgyi víztározóból érkező technológiai víz, amely az erőmű melletti víztározóból az erőmű területén lévő pótvízmedencébe, majd onnan egy szivattyúházon keresztül a füstgáz kéntelenítő berendezésbe kerül. A szennyezést először a pótvízmedence épületében érzékelték, de később szétterjedt a létesítményben, a munkavállalók bűzről, torok- és szemirritációról, fejfájásról, és fémtárgyaik elszíneződéséről számoltak be.”

Mindezek után a katasztrófavédelem újabb közleményt adott ki november 20-án, amelyben gyakorlatilag megismételte a korábbiakat: „A mérések után a katasztrófavédelem, mint a lakosság védelméért felelős szerv késedelem nélkül megtette a hatáskörébe tartozó intézkedéseket: méréseket végzett a veszélyes anyagok jelenlétének kontrollálása érdekében. A környező településeken élők egészségére veszélyes határértéket a mérések nem mutattak ki, erről a megyei katasztrófavédelem tájékoztatta az önkormányzat képviselőit és a közvéleményt.” „Mérések az erőmű területén is történtek, az eredmények alapján szükséges intézkedéseket a cég megtette. A probléma kezelése érdekében az erőmű még november 12-én megkezdte a technológiai víz-tározó leeresztését. Emiatt azonban pénteken ismét felerősödtek a bomlási folyamatok, így a leeresztést szüneteltették. A katasztrófavédelem aznap már két, később több mobil laborral mérte a veszélyes anyagok koncentrációját. A méréseket Detk és másnap Visonta önkormányzati képviselői és érdeklődő települési lakosai a helyszínen figyelemmel kísérhették, annak eredményeit megismerhették, vagyis minden olyan állítás valótlan, amely szerint nem kapták meg a szükséges tájékoztatást.”

Szeretném felhívni a figyelmét arra, hogy a katasztrófavédelem közleményei nem nyújtanak korrekt és alapos tájékoztatást azzal kapcsolatban, hogy az erőmű területén tartózkodó

¹<https://atlatso.hu/2019/11/19/mergezo-gazok-buzlenek-a-matrai-eromuben-meszaros-lorinc-kemenyitogyarat-okoljak/>

személyek esetében mértek-e az egészségre veszélyes határértéket a katasztrófavédelem szakemberei, és ha igen, milyen intézkedések történtek. Közleményeikben csak annyit állítanak, hogy „a környező településeken élők egészségére veszélyes határértéket” nem mutattak ki. Eközben több tényfeltáró riport is arról számolt be, hogy az erőműben dolgozók nem kaptak megfelelő tájékoztatást és védelmet. A G7.hu újságírója² az erőmű mintegy fél tucat dolgozójával beszélt, akik azt állították, hogy már „nyár eleje óta egyre intenzívebben lehet érezni a környéken a bűzt, az erőmű vezetése hónapok óta tud a víztározóba érkező szennyező anyagokról, és több dolgozót is tájékoztattak arról, hogy a gázok miatt tüdőgyulladást, tüdőödémát kaphatnak.” Arról is beszámoltak helyiek, hogy ilyen súlyos vegyi szennyezést még nem tapasztaltak, és mióta februárban átadták a Viresolt, a környékbeli patakok vize beszennyeződött, az élővilág teljesen elpusztult. „Ez amiatt érintette az erőművet, mert a Viresolban keletkező, elvileg tisztított szennyvíz az Őzse-völgyi víztározóba folyik. A Viresol indulását követően fokozatosan jelentek meg problémák. Az erőmű parkolója a Viresol gyára mellett van, és a tavasszal már többen érezték a bűzt a parkolóban. A szag jellemzően hajnalban volt erős, amikor az első műszakra érkeztek a dolgozók. Hallottunk olyan emberről, aki már nyáron is hányt a bűztől. Beszéltünk egy olyan karbantartóval, aki szintén nyár elején szembesült azzal, hogy valami nem stimmel az erőműbe érkező vízzel. Míg korábban félévente vagy legfeljebb három havonta kellett egy vízsűrőt kicserélniük, addig nyár elején már napi rendszerességgel cserélték a szűrőket. „Arra gondoltunk, hogy mocsaras a víz, vagy sok benne a kosz, amiatt dugul el ilyen sűrűn” – mondta. Később már napi kétszer kellett cserélni a szűrőket. A szennyezett víz miatt pedig nyáron többször le kellett állítani az erőmű kéntelenítő üzemét.” Júliusban kiderült, hogy a Viresol vize okozott tömeges halpusztulást a Bene-pataokban, ennek ellenére a Viresol továbbra is a víztározóba engedte a szennyvizét. A cikk szerint „a tározó vize hol feketévé, hol szürkévé vált. „Először talákoztunk ilyennel” – mondta az erőmű egyik évtizedek óta ott dolgozó munkatársa.” A portál értesülései szerint a vízben levő szennyező anyagok több százszorosan túllépték az egészségügyi határértéket.

A dolgozók szerint a hónapok óta tartó szennyezéssel az erőmű vezetői is tisztában voltak, mégsem adtak központi tájékoztatást. A középvezetőkön keresztül, esetlegesen jutott el a dolgozókhoz a hír, hogy kénhidrogén került a levegőbe, de intézkedések nem történtek. Csak a most megjelent sajtóhírek után tájékoztatták az embereket a szórólapon, de a Viresol nevét meg sem említették. Az elmúlt hónapokban fejfájás vagy hasmenés formájában egyre komolyabb tünetek jelentkeztek a dolgozóknál. Volt, akinek véres volt a széklete, vagy a köpete, vagy felhólyagosodott a toroka. Az egyik dolgozó szerint két héttel ezelőttre beigérték nekik a gázsűrős maszkokat, de máig nem kapták meg azokat.

Az Index november 21-i helyszíni riportja³ szerint „a szennyezés hatását a pár kilométerre fekvő Detken is lehetett érezni. Többen is szédülésre, fejfájásra, torokkparásra panaszkodtak, amikor ott jártunk, egy helybéli nő pedig azt mesélte, még az orvoshoz is elvitte a gyermekét, amikor elkezdett múlt héten háyni.” A bűzön kívül „szerdára virradó éjjel szürkévé változott a Bene-patak.” A portál azt is írja, hogy „korábban horgászni és fürödni is lehetett a Bene-

² <https://g7.hu/élet/20191122/nem-mondjak-el-az-igazsagot-hogy-jarjunk-be-de-itt-mergeznek-meg-minket/>

³ https://index.hu/belfold/2019/11/21/matrai_eromu_kenhidrogen_nitrogen-monoxid_foszforhidrogen_mergezo_gazok_visonta_detk_viresol_meszaros_lorinc/

pataokban, mint mutatták, a gyerekek egy kis stéget is kialakítottak a parton. Ma már viszont a növények is alig maradnak meg a vízben, nyáron az összes hal kipusztult a patakból, és a szennyezés a Tarna folyóig jutott. Mint nem sokkal később kiderült, ugyanaz volt a mérgezés forrása, mint amit most is feltételeznek: a februárban átadott búzafeldolgozó üzem. Azóta viszont a detkiek szerint időről időre visszatér a szennyezés, néha szürkés színű lesz a patak, de ennyire súlyos még nem volt a helyzet.” A Greenpeace munkatársai a Nyiget-pataknál is vizsgáloztak, és itt is azt tapasztalták, hogy habzik a víz. Ebbe a patakba ömlik az Öze-völgyi víztározó vize, ami később a Bene-patakba folyik és a Tarna folyón keresztül a Tiszáig jut.

Gulyás Gergely Miniszterelnökséget vezető miniszter a november 21-i Kormányinfón az ügygel kapcsolatban azt állította, hogy rémhírterjesztés zajlik, ugyanis: „A vízmintavételi eredmények a vízügyi hatóságnál rendelkezésre állnak, ezeket folyamatosan, napi rendszerességgel mérik, a környezetvédelmi hatóság rendelkezésére álló adatok alapján a vízfolyáson habzás, halpusztulás sehol nem tapasztalható.”

Álláspontom szerint a nyilvánosságra került információk ellentmondásossága arra utal, hogy a katasztrófavédelem nem adott teljeskörű tájékoztatást sem a dolgozóknak, sem a környék lakosainak, az intézkedések lassúsága és késlekedése miatt pedig az érintettek komoly egészségi és környezeti kockázatnak lehetnek kitéve. A vízügyi és környezetvédelmi hatóságok részéről semmilyen kommunikáció nem történt az ügyben, a november 22-én tartott közös sajtótájékoztatón pedig még azt sem tudták megmondani a vízügy munkatársai, hogy várhatóan mikor lesz eredménye a vízminőség-méréseknek. A tájékoztatásból az sem derült ki, hogy a korábban a környék patakjaiban tömeges halpusztulást okozó, a Viresol Kft.-ből érkező tisztított szennyvíz tehető-e felelőssé a mérgező gázokért, és milyen intézkedések lesznek a további hasonló esetek megelőzése érdekében.

Fontos hozzátenni, hogy véleményem szerint a Mátrai Erőmű is súlyos mulasztásokat követett el: a Mátrai Erőműben dolgozók beszámolóí szerint az Erőmű vezetői tisztában voltak a hónapok óta tartó szennyezéssel, sőt a helyzet súlyosbodását is észlelték napokkal, sőt hetekkel a lakossági bejelentést megelőzően, ennek ellenére nem értesítették az illetékes szerveket, nem vizsgálták meg a szennyezés okait, későn tájékoztatták a dolgozókat és nem tették meg a szükséges védőintézkedéseket a dolgozók biztonsága érdekében.

Álláspontom szerint a fenti mulasztások az Alaptörvény XX. cikkében foglalt testi és lelki egészséghez való joggal és az Alaptörvény XXI. cikkében foglalt egészséges környezethez való joggal kapcsolatos visszásságot okoztak. Mindezek miatt a kérdésem az, hogy tervezi-e, hogy hivatalból átfogó vizsgálatot indít természetes személyek nagyobb csoportját érintő, alapvető jogokkal kapcsolatos visszásság miatt.

Várom válaszát!

Budapest, 2019. november 22.

Tisztelettel,

Szél Bernadett
országgyűlési
képviselő